

puncto dicendum breviter est, errores illos parum quidem in re ipsa differre quoad ea, quæ in ipsis vel negantur, vel affirmantur, nihilominus vero multum distare, vel in fundamentis, vel etiam in primaria utriusque erroris intentione et assertione. Declaratur: nam probabilius videtur, ut discursus factus ostendit, nullos Judæorum in Christum credentium absolute et simpliciter dixisse, non esse concedendam gentibus salutem, aut gratiam Evangelii, aut vocationem ad Christi Ecclesiam, sed tantum sub ea conditione, *nisi circumcidantur*, vel (quod idem est), *si in præputio maneat*. Quod quidem de primo errore manifestum est ex Actor. 15 et 21, et epistol. ad Galat., in quibus locis præcipue fit illius mentio. De hoc vero posteriori constare potest ex Act. 10 et 11, nam cum in priori capite narasset Lucas visionem Petri, et initium prædicationis Evangelii ad Gentes in Cornelio, et qui cum eo audiebant a Petro verbum Dei, quando Petro adhuc loquente, *cecidit Spiritus Sanctus super eos*, additur: *Et obstupuerunt ex circumcissione fideles, qui venerant cum Petro, quia et in nationes gratia Spiritus Sancti effusa est*. Existimabant ergo Judæi, etiam Christiani et fideles, usque ad illud tempus, gratiam Christi non fuisse communicandam gentibus, utique in præputio manentibus: unde additur c. 11, cum Petrus ascendisset Hierosolymam, eosdem qui ex circumcissione erant, adversus illum disceptasse dicentes: *Quare introisti ad viros præputium habentes, et manducasti cum illis?* Non ergo scandalum patiebantur in hoc, quod ad homines ex gentibus natos accederet, sed *ad præputium habentes*; si enim circumciderentur, non scandalizarentur. Atque ita utrique Judæi putabant, sine circumcissione non posse gentiles salvari, neque ad poenitentiam vel Evangelium recipi; cum illa vero posse, et consequenter circumcissionem cum Evangelio esse conjungendam, neque fidem Christi sine circumcissione sufficere ad salutem: sic ergo in re ipsa, et in assertionibus, vel negationibus suis multum conveniebant.

8. *Eorumdem diversitas*. — Potuit autem esse diversitas, quia hi posteriores putabant non esse prædicandum Evangelium gentibus nondum circumcisis, sed prius fuisse inducendos ad circumcissionem, et postquam essent circumcisi, illis fuisse prædicandum Christum et Evangelium. Et hoc significatur Actor. 11, cum dicitur eos, qui dispersi fuerant a tribulatione, quæ facta erat sub Ste-

phano, perambulasse usque ad Antiochiam: *Nemini loquentes verbum, nisi solis Judæis*. Moveri autem potuerunt, quia putabant Christum, ejusque gratiam solis filiis Abrahamæ fuisse promissam, filios autem Abrahamæ esse debere, aut naturales, et ab eo originem ducentes, aut saltem adoptatos per circumcissionem, ideoque nemini fuisse Christum prædicandum, vel baptismum Christi conferendum, priusquam circumcideretur. Potuitque hic error in hoc sensu intellectus perseverare in Judæis qui Romæ habitabant, quando Paulus ad Romanos scripsit.

9. Alii vero, qui priorem errorem Galatis persuadebant, fortasse non negabant, gentibus, etiam non circumcisis, prædicari posse Evangelium, sed solum contendebant non esse separandum a circumcissione, sive simul, sive quoecumque ordine Evangelium cum lege, et baptismum cum circumcissione conjungantur. Actor. enim 15, Judæi, qui Antiochiam pervenerant, et viderant Ecclesiam ex gentibus congregatam (ut dicitur c. 14), non reprehenderunt Paulum, aut Barnabam, eo quod gentes præputium habentes baptizassent, sed solum superseminarunt zizaniam dicentes: *Nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non potestis salvari*. Et postea, in Concilio Apostolorum, iidem Judæi solum dicebant: *Quia oportet circumcidi eos, præcipere quoque servare legem Moysi*. Et in eodem errore perseverabant illi de quibus dictum est Paulo, Actor. 21: *Vides, frater, quot millia sunt in Judæis, qui crediderunt, et omnes æmulatores sunt legis?* Imo, ex his quæ ibi subjunguntur, colligi potest aliud discrimen. Nam priores, quos in epistola ad Romanos Paulus impugnat, omnibus hominibus dicebant, legem esse necessariam, neque gratiam Christi sine illa sufficere. Alii item legis æmulatores, licet fortasse in principio idem dicerent, postea ad hoc pervenisse, et hoc tantum contendisse videntur, ut saltem a Judæis conversis ad fidem lex observaretur, ut ibi significatur, cum ad Paulum ita Judæi loquuntur: *Audierunt autem de te, quia discessionem doceas a Moyse eorum, qui per gentes sunt, Judæorum, dicens non debere eos circumcidere filios suos*, ubi ostenditur, non de gentibus, sed de solis Judæis æmulationem fuisse.

10. *Potissimum discrimen errorum*. — Denique potissimum discrimen, quodque nostro instituto magis deservit, esse videtur in fundamento et intentione erroris. Nam isti æmulatores legis, et defensores primi erroris, præ-

cipue intendebant legem observandam esse a Christianis, vel omnibus, vel saltem ex Judæis conversis ad fidem, quia credebant legem illam latam esse a Deo, ut per se sufficientem, ac necessariam ad salutem, ac subinde ut perpetuo duraturam, et obligaturam. Ideoque, licet admittendum crederent Evangelium, non tamen ut per se sufficiens, saltem Judæis, neque ut excludens legem, sed ut miscendum cum illa, seu conjungendum.

11. Alii vero fautores posterioris erroris præcipue nitebantur in merito operum suorum, dicebantque solis Judæis communicandam esse Christi gratiam, quia per justitias suas et observationem legis, illi soli eam meruerant, gentiles vero utpote idolorum cultores, tanto bono esse indignos. Et hoc discrimen maxime ostendit discursus Pauli in epist. ad Galatas et ad Roman. ; nam in epist. ad Galatas præcipue confutat priorem errorem, ostendendo legem veterem non propter se, nec in perpetuum datam esse, sed tantum ut pædagogum, ad separandum populum illum a gentium ritibus, et idololatria, *donec veniret semen, quod est Christus*. In epistola vero ad Romanos, præcipue confundit Paulus præsumptionem Judæorum, demonstrando gratiam Christi non dari ex operibus legis, sed ex sola Dei misericordia. Et quia gentiles etiam contemnebant Judæos eo quod Christum crucifixissent, illorum etiam peccata et morum corruptionem Paulus commemorat, ut eos etiam humiliet et confundat. Et hac occasione de peccato originali, quod totam naturam humanam infecit, omniumque peccatorum ejus origo fuit, doctrinam tradit, ut ita concludat, omnes indignuisse redemptione Christi, ejusque gratiam omnibus gratis offerri.

12. *Ab his duobus erroribus universi pullularunt*. — Atque ita in priori errore duo sunt proprie et directe contra gratiam Christi. Unum est, legem ante Christi adventum per se justificasse, et ad salutem sufficientem fuisse. Alterum, etiam post Christi adventum esse necessariam, saltem Judæis, ac subinde fidem Christi non sufficere illis ad salutem. Quod potuit a Judæis cogitari, vel quia de Christi redemptione, ejusque sufficientia non recte sentiebant, vel quia putabant legem illam datam esse a Deo ut perpetuo servaretur. Et quoad hoc posterius fundamentum, impugnat hic error in materia de Legibus. Quoad prius vero, in materia de Incarnatione multa contra illam dicuntur, et in sequentibus impugnetur. Alii vero Judæi non solum erra-

bant, asserentes legem potuisse per se justificare, sed etiam quia credebant legem sibi datam esse ex meritis suorum parentum, et Evangelium ipsis tantum esse missum propter suum meritum. Unde in hoc posteriori errore multi contra divinam gratiam continentur, a quibus orti sunt omnes, qui postea inventi sunt, ut videbimus. Primus est, gratiam Dei propter opera nostra dari: secundus est, homines posse totam legem implere suis viribus, ut gratiam consequantur. Unde sequitur tertius, hominem non indigere gratiæ adjutorio ad bene operandum, sicut oportet ad justitiam apud Deum obtinendam, cum quo alius connectitur, nimirum gratiam Dei et Christi non esse adjuvantem, seu auxiliantem ad recte vivendum, sed vel ad remissionem peccatorum, vel ad justitiæ incrementum. Imo addit Chrysost., hom. 6 in epist. ad Rom., Judæos errasse, dicentes gratiam Christi non esse sibi necessariam, quia in sola lege satis justificabantur. Quod intelligendum existimo de Judæis non conversis ad Christum, sed in sua perfidia obduratis. Judæi enim facti Christiani non potuerunt negare gratiam Christi; potuerunt autem errare destruendo rationem gratiæ, suis meritis illam tribuentes, quod præcipue confutare intendit Paulus in dicta epistola: inde vero ulterius dicit sequi, gratiam Christi necessariam non fuisse, si ex lege esset justitia, ac subinde gratis Christum mortuum esse, ut ad Galatas 2 scribit. Et ita omnes prædicti errores ex dictis epistolis Pauli sufficienter confutantur, ut postea videbimus: nunc enim hæc solum præmittimus, ut origo errorum in hac materia, et prima occasio Paulo oblata ad gratiam Dei prædicandam, præ oculis habeatur.

CAPUT II.

DE ERRORE PELAGII CONTRA DIVINAM GRATIAM.

1. *Error Pelagii*. — Post Judæos, primus qui inter hæreticos male de gratia Dei sensit, fuit Pelagius, circa annum Domini quadringentesimum; de illo enim ait Vincentius Lyriensis, cap. 24: *Quis unquam ante profanum illum Pelagium tantam virtutem liberi præsumpsit arbitrii?* etc.; et cap. 9 Pelagianos introduxerat dicentes: *Nobis auctoribus, nobis principibus, nobis expositoribus, damnate quæ tenebatis*, etc. Et idem sentit Augustinus, lib. de Hæresib., in 88, et lib. de Bono persev., cap. 21, et sæpe alias. Verum hoc de tota hæ-

resi intelligendum est; nam inchoationem ejus præcessisse sentit Hieronym. in Proem. Dialog. contra Pelagium; dicit enim illum Joviniani hæresim excitasse. Additque ibidem, Evagrium eodem laborasse errore, et Ruffinum adjungit lib. 4 in Jerem., in Præfat., et sumitur ex August., lib. 2 de Peccat. orig. De quibus videri potest late Baron., anno 410, n. 6 et sequentibus. Addi etiam potest ex Clemente Alexand., lib. 5 Strom., in principio, Basilidem Valentinum, et Marcionem dixisse, fidem esse naturalem, ac subinde hominem per naturam salvari, contra quos ipse arguit more Pauli, quia sic supervacaneus fuisset adventus Salvatoris. Verumtamen hic error illis temporibus, vel non satis fuit declaratus, vel statim extinctus est. Pelagius vero principaliter eum docuit, et ex professo declaravit, ac persuadere conatus est, et ideo illi tanquam auctori tribuitur. Et quamvis fuerit Pelagius natione Britannicus, professione tamen monachus in Oriente fuit, ibique cæpit hæresim seminare, ut ex Chrysostomo colligi potest, qui epist. 4 ad Olympi., in ultimis verbis sic ait: *De Pelagio monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur quot, quantisque coronis digni sunt, qui forti animo in acie steterunt, cum viros tam pie ac sancte tantaque cum tolerantia viventes abripi atque in fraudem impelli videamus*, ubi de Pelagio, tanquam de homine in illis regionibus cognito, et fama virtutis illustri loquitur, errorem autem ejus non declarat. Ex Oriente vero in Occidentem transiens Pelagius, habens socium Cœlestium, et fautorem Julianum, Romæ suum errorem seminare cœpit, ut late Baron., anno 414, num. 52, ex Augustino, lib. de Peccat. orig., c. 21, et alibi sæpe.

2. *Error Pelagii exponitur ex Faust. et Augustino.* — Quis autem fuerit error Pelagii, summam comprehendit Faust., lib. 1 de Gratia Dei, cap. 1, his verbis: *Dicit Pelagius quod, ad obtinendam salutem, natura hominis sibi sola sufficiat.* Distinctius Augustinus, lib. de Hæresib., in 88, ait Pelagium et Cœlestium adeo fuisse inimicos gratiæ Dei, per quam diffunditur charitas in cordibus nostris, et fides per dilectionem operatur, ut sine hac posse hominem credant facere omnia divina mandata. Unde inferius ait, licet Pelagius postea coactus fuerit gratiam Dei fateri, non tamen veram gratiam, neque veram ejus necessitatem unquam fuisse confessum: nam solum liberum arbitrium vocabat gratiam necessariam ad bene operandum. Addebat vero

adjuvantem gratiam, qua facilius posset liberum arbitrium bonum velle, non sine qua non posset illud et velle, et perficere. Et illam præterea gratiam, qua liberum arbitrium ad facilius bene operandum juvatur, tantum dicebat esse divinam legem et doctrinam, quæ ad hoc tantum datur, ut discamus quid facere et sperare debeamus, non vero ut quæ didicimus esse faciendâ, per donum Spiritus Sancti faciamus. Hæc fere ibi Augustinus, qui fusius refert errores Pelagii in epist. 106, in duodecim propositiones illos distinguens, quæ in Concilio Palæstino damnatæ fuerunt. Multæ autem ex illis propositionibus ad præsentem materiam directe non spectant, ut infra referendo Acta illius Concilii adnotabimus.

3. *Articuli quidam ex damnatis a Concilio Palæstino, unde Pelagii error aperitur.* — Nunc vero, ut radicem et sensum illius erroris aperiamus, imprimis notandi sunt quatuor primi articuli, in quibus ait Adamum non contraxisse pœnam mortis ex peccato, sed ex se, et a principio fuisse mortalem, in quo plane significat idem sensisse de concupiscentia, aliisque defectibus, ut sunt fames, sitis, et similia, quæ homini connaturalia sunt, ideoque nullum ex his defectibus credit contraxisse Adamum peccando, præter aversionem et inimicitiam Dei, cum reatu pœnæ vitæ futuræ, nisi resipisset. Unde secundus articulus, in dicto Concilio relatus est, Adamum peccando, sibi, non posteris, no-cuisse. Et consequenter dicebat in tertio, infantes nunc nasci in eo statu, in quo Adam creatus fuit; et in quarto, mortem in nobis non esse pœnam culpæ, sed conditionem naturæ. Ex quibus persuasum semper mihi habui, Pelagium nihil altius de humana natura, vel de statu, virtutibus, aut actibus ejus in hac vita cogitasse, quam de pura hominis natura philosophus quispiam gentilis, recta ratione utens, cogitare potuisset; exceptis nonnullis Dei beneficiis, sub quibus, abutendo nomine gratiæ, et adjutorii divini, errorem suum occultabat, ut sunt lex, revelatio, seu doctrina. Et ideo, ad intelligendum hunc errorem, et Pelagii tergiversationes cavendas, duo sunt distincte explicanda: unum est, quam gratiam vere et in re ipsa negaverit; aliud est, quam gratiam verbis admiserit, seu sub quibus verbis errorem suum occultare studuerit. Ut autem illud prius explicemus, omnia gratiæ dona ad tria capita revocemus, quæ sunt actus, habitus, et auxilia, de quibus suo ordine dicemus.

4. *Supernaturales actus negavit, vel ignoravit Pelagius.* — Primum ergo Pelagius, quantum ex dictis colligi potest, vel negavit, vel omnino non agnovit, fieri a nobis virtute divinæ gratiæ aliquos actus liberos vere supernaturales, id est, vires naturales liberi arbitrii superantes. Ita sumitur ex citato loco Augustini, hæres. 88, ubi ait asseruisse Pelagium, posse hominem solis viribus liberi arbitrii, sine fide, vel charitate infusa, implere omnia præcepta, quantum ad salutem necessarium est, et sufficit: ergo censuit omnes tales actus esse omnino naturales, etiam ipsos actus fidei, pœnitentiæ, vel amoris, quibus justificamur, et a fortiori omnes alios, ac subinde nullum esse supernaturalem. Deinde id colligitur ex septimo articulo Pelagii damnato in Concilio Palæstino, qui erat, *gratiam Dei non dari ad singulos actus, nisi constituendo gratiam in libero arbitrio, lege, vel doctrina.* In quo supponit, posita lege, vel objecto per doctrinam, omnem actum a solo arbitrio fieri, ac subinde omnino esse naturalem. Quod etiam plane ostendit articulus undecimus, in quo *negabat esse liberum arbitrium, si Dei indiget auxilio.* Credit ergo repugnare, actum liberum talem esse, ut a solo libero arbitrio viribus suis fieri non possit, quod est negare, posse actum liberum esse supernaturalem. Unde, quia præcepta Dei non sunt de impossibilibus actibus, ideo consequenter asserere debuit, neque fidei revelationem, neque præceptum Dei, quantumvis ultra vel supra naturam additum videatur, obligare ad actum vires naturales liberi arbitrii superantem.

5. *Ignoravit item sanctificationem internam.* — Ex quo ulterius colligo, probabiliter non agnovisse Pelagium internam animi renovationem, et sanctificationem per habitualement gratiam, præsertim quoad virtutes infusas. Nam hæc dona habitualia propter actus supernaturales dantur, et ideo ablatis actibus reliqua tolli necesse est. Unde, licet non legamus Sanctos Patres cum Pelagio de his donis expresse contendisse, vel quia doctrina de his donis non erat tunc ita declarata, ut contraria tanquam hæretica damnanda esset, vel quia Pelagius de his donis expresse non tractavit: nihilominus, ex principiis ejus, ut dixi, satis colligitur non agnovisse, imo supposuisse nulla talia dona nobis communicari. Et hinc in Adamo ante peccatum nullum Dei donum agnovit, præter naturalia: ideo enim dixit, nos nunc generari in eodem statu, in quo

Adam fuit conditus. Deinde licet in parvulis non negaverit gratiam adoptionis, propter quam illis est necessarium baptisma, teste August., lib. 6 contra Julian., cap. 5, alias 9, tamen et in adultis non putavit hanc esse gratiam, sed præmium meritorum; neque in parvulis videtur credidisse illam adoptionem per internam et inhærentem gratiam fieri. Hinc denique, loquendo sæpe de gratia Dei, ad alias improprias et generales significationes gratiæ divertitur. Veram autem gratiam supernaturalem et infusam nunquam confitetur, ut ex sequentibus amplius patebit. Unde August., lib. de Gratia Christi, c. 2, ait sensisse Pelagium, nos salvari adjutos, *non aliqua sub-ministratione virtutis, sed viribus propriæ voluntatis.*

6. *Et auxilium Dei gratuitum ad singula opera bona supernaturalia.* — Tertio, hinc concluditur negasse Pelagium omnem veram gratiam interius juvantem, seu auxiliantem, quæ necessaria sit, ut principium, vel adjutorium proprium efficiendi actus bonos, et Deo gratos, vel meritorios apud Deum, aut aptos ad hominem justificandum et sanctificandum. Quia cum tales actus liberi sint, censuit etiam esse naturales, ut dixi, et consequenter negavit ad illos esse necessarium auxilium aliquod extra liberum arbitrium; imo putavit repugnare cum arbitrii libertate. Hoc enim argumento maxime contra Augustinum utebatur, quia si gratia prævenit liberum arbitrium, et ex nolentibus volentes facit, destruit libertas arbitrii, ut idem Augustinus sæpe refert lib. 2 contra duas epistolas Pelagianor.; cap. 5, et lib. 4 contra Julian., cap. 8. Unde non solum prævenientem gratiam, sed absolute necessitatem divini auxilii libertati arbitrii repugnare sensit, ut ex art. 10 Concilii Palæstin. supra probatum est, et refert etiam Hieronymus epistola ad Ctesiph. Atque ita constat, negasse Pelagium omnem veram gratiam Dei, saltem ut ad salutem necessariam. Quod addo, quia inter alias novas controversias orta quæstio est, an Pelagius tandem admiserit aliquam veram gratiam internam auxiliantem, saltem ad facilius operandum, de quo puncto statim dicam. Prius enim oportet cætera, quæ proposuimus, integre explicare; nam si fortasse aliquam veram internam gratiam auxiliantem agnovit, in eo non erravit, nec propterea reprehensus est, sed quia de necessitate talis gratiæ non catholice sensit, ut dicam.

7. *Atque adeo negavit illud auxilium requiri ad mandata servanda, tentationesque supe-*